

حجیت فیل و معصوم علیه السلام و مصادیق آن در فقه

www.ketab.ir

سرشناسه	: اجاق، اکرم السادات، ۱۳۴۱ -
عنوان و نام پدیدآور	: حجیت فعل معصوم علیه السلام و مصادیق آن در فقه/ مولف اکرم السادات اجاق.
مشخصات نشر	: تهران: سنجش و دانش، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ز، ۱۲۱ ص.
شابک	: ۷-۸۶۸-۲۳۲-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: حجیت (فقه)
موضوع	: (Authoritativeness Islamic law*)
موضوع	: چهارده معصوم
موضوع	: *Fourteen Innocents of Shiite
موضوع	: امامت
موضوع	: Imamate
رده بندی کنگره	: BP۱۶۱/۵۲/الف ح ۳ ۱۳۹۵
رده بندی دیویی	: ۳۱/۲۹۷
شماره کتابشناسی	: ۴۵۱۶۵۲۴

حجیت فعل معصوم علیه السلام و مصادیق آن در فقه

مؤلف:	اکرم السادات اجاق
ناشر:	انتشارات سنجش و دانش
تیراژ:	۵۰۰ نسخه
نوبت چاپ:	اول، ۱۳۹۵
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۲۳۲-۸۶۸-۷

فهرست مطالب

۲	فصل اول:
۲	چکیده
۳	مقدمه
۴	فصل دوم: مفاهیم و اصطلاحات
۴	۱-۲ حجیت:
۴	۱-۱-۲ حجیت در لغت:
۵	۲-۱-۲ حجیت در اصطلاح فقه
۵	۲-۱-۲ حجیت در اصطلاح اصول
۵	۴-۱-۲ حجیت در اصطلاح منطق
۶	۵-۱-۲ حجیت در قرآن
۷	۲-۲ سنت
۷	۱-۲-۲ سنت در لغت
۸	۲-۲-۲ سنت در اصطلاح:
۹	۳-۲-۲ حجیت سنت:
۱۱	۴-۲-۲ تفاوت قرآن و سنت
۱۳	۵-۲-۲ اقسام سنت:
۱۳	۱-۵-۲-۲ سنت قولی
۱۴	۲-۵-۲-۲ سنت فعلی
۱۶	۳-۵-۲-۲ سنت تقریری
۱۷	۳-۲ عصمت
۱۷	۱-۳-۲ معنای لغوی عصمت:
۱۸	۲-۳-۲ معنای اصطلاحی عصمت:
۲۰	فصل سوم: مبانی فقهی حجیت فعل معصوم علیه السلام
۲۰	۱-۳ نقش عقل ، قرآن و سنت در دین
۲۴	۲-۳ دلایل حجیت سنت نبوی صلی الله علیه و آله وسلم
۲۴	۱-۲-۳ قرآن مجید:
۲۵	۱-۱-۲-۳ آیه شریفه (وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ، إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ)
۲۵	۲-۱-۲-۳ و آیه ی (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ)
۲۶	۱-۲-۱-۲-۳ دستورات اجتماعی و حکومتی:
۲۹	۳-۲-۱-۲-۳ تکرار برای تاکید:
۳۰	۴-۲-۱-۲-۳ یا ایها الذین آمنوا لاتقدموا بین یدی الله و رسوله واتقوا الله ان الله سمیع علیم
۳۰	۲-۲-۳ عقل :
۳۱	۳-۲-۳ اجماع :

۳۱	۳-۳ دلایل حجیت سنت امامان علیه السلام
۳۴	۱-۳-۳ عقل
۳۴	۲-۳-۳ قرآن
۳۴	۱-۲-۳-۳ آیه ولایت:
۳۷	۲-۲-۳-۳ آیه ابلاغ:
۳۷	۳-۲-۳-۳ آیه اطاعت از اولی الامر:
۴۱	۴-۲-۳-۳ آیه تطهیر:
۴۵	۳-۳-۳ روایات
۴۸	۴-۳ حجیت فعل معصوم
۵۱	۱-۴-۳ دلالت فعل معصوم علیه السلام
۵۳	۱-۱-۴-۳ فعل معصوم علیه السلام در غیر مقام تقیه
۵۵	۲-۱-۴-۳ فعل معصوم علیه السلام در مقام تقیه
۶۰	۳-۱-۴-۳ فعل معصوم علیه السلام در مقام حکم شرعی
۶۹	فصل چهارم: مصادیق فعل معصوم در فقه
۶۹	۱-۴ آشنایی با سیره رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم):
۷۰	۲-۴ قضاوت پیامبر اعظم
۷۲	۱-۲-۴ قضاوت درباره مسایل حقوقی
۷۳	۲-۲-۴ قضاوت در حقوق خانواده
۷۳	۳-۲-۴ قضاوت در مسایل کیفری
۷۵	۳-۴ حج پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم
۷۶	۲-۳-۴ طواف پیامبر بر مرکب
۷۸	۴-۴ وضوی پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم):
۸۴	۵-۴ سیره عملی امام علی علیه السلام:
۸۴	۱-۵-۴ قضاوت های امیر المومنین علی علیه السلام
۸۴	۱-۱-۵-۴ حکمهای گوناگون
۸۵	۲-۱-۵-۴ بطلان اقرار از روی تهدید
۸۶	۳-۱-۵-۴ جلوگیری از دو دفعه قصاص
۸۷	۲-۵-۴ احکام امیر المومنین علی علیه السلام
۸۷	۱-۲-۵-۴ ارث فرزند دوسر
۸۷	۲-۲-۵-۴ ارش جنایت در ضعف بینایی
۸۷	۳-۲-۵-۴ ارش جنایت نقص در تنفس
۸۸	۶-۴ سیره عملی حضرت زهرا سلام الله علیها
۹۱	۱-۶-۴ فاطمه سلام الله علیها، گوهر شعور و صبر
۹۲	۲-۶-۴ فاطمه سلام الله علیها حافظ ولایت در غدیر

۹۴.....	۷-۴ سیره عملی امام حسین علیه السلام
۹۷.....	۸-۴ سیره عملی امام سجاد علیه السلام
۹۸.....	۱-۸-۴ اهداف امام سجاد علیه السلام:
۹۹.....	۱-۱-۸-۴ تدوین اندیشه ی امام سجاد علیه السلام:
۱۰۲.....	۹-۴ سیره عملی امام رضا علیه السلام
۱۰۳.....	۱-۹-۴ دور اندیشی و سیاست امام علی ابن موسی الرضا:
۱۰۸.....	فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادها:
۱۰۸.....	نتیجه گیری:
۱۰۹.....	پیشنهادهای:
۱۱۰.....	فهرست منابع
۱۱۰.....	الف) منابع فارسی
۱۱۲.....	ب) فهرست منابع عربی
۱۱۴.....	د) سایر منابع

مقدمه

چکیده

دین به عنوان یک اصل ثابت و غیر قابل انکار در زندگی بشر نقش مهمی را بر عهده دارد و اهمیت آن بر کسی پوشیده نیست. اما اینکه چه مفاهیمی در قالب یک شریعت عهده دار هدایت انسان است و از زبان چه کسی و با چه مضمونی ارائه شده است سوالی است که انسان همواره در پی کشف آن بوده است. خداوند برای ارشاد مردم پیامبرانی را فرستاده تا برای مردم اطمینان حاصل شود که آنچه او ابلاغ می کند کلام خداست. قلمرو شریعت به مفهوم گسترده ی نظام حقوقی اسلام و حوزه ی احکام عملی فرعی، که از مباحث مربوط به قلمرو دین به معنای عام است، این بحث را پی می گیرد که تکالیف شرعی چه حوزه هایی از زندگی فردی و اجتماعی را فرا گرفته و چه حوزه هایی از زندگی انسان به خود او وا گذاشته شده و هیچ تکلیف شرعی وجود ندارد. با توجه به اینکه سنت معصوم از منابع احکام شرعی است، و از آنجا که افعال معصوم بخشی از سنت را تشکیل می دهد، لذا این افعال نقش مهمی در تعریف و تعیین قلمرو شریعت دارد. سنت دومین مصدر تشریع و مشتمل بر قول، فعل و تقریر معصوم علیه السلام است و حجیت آن به وسیله ادله ی چهارگانه کتاب، سنت، اجماع و عقل به اثبات رسیده است. یکی از ابعاد سنت که منشأ اختلاف هایی بین اصولیان شیعه و اهل سنت بوده، فعل معصوم علیه السلام است. این موضوع مغفول سعی شده است نخست از رهگذر اثبات عصمت برای پیامبر و ائمه اثنی عشر و سنت فعلی از حیث اثبات به صاحب آن، بحث شود. همچنین با بیان ابعاد فعل و ترک معصوم دلالت هر یک به طور مستقل مورد بررسی قرار گرفته است. حال اگر بدانیم فعلی که از معصوم علیه السلام سر زده از مختصات اوست مسلماً جایی برای توهم سرایت آن حکم به دیگران نخواهد بود و اگر بدانیم که به هیچ صورت از مختصات وی نیست مسلماً آن حکم شامل همه مسلمانان می شود. در نتیجه فعل او در حق ما حجت می باشد.

قرآن کریم مبین اصول و قواعد کلی معارف دین اسلام است و پیامبر (ص) را به عنوان تبیین کننده جزئیات دین معرفی کرده است و پیامبر در مواضع متعددی با معرفی قرآن و عترت به عنوان ثقل اکبر و ثقل اصغر این مقام و مسئولیت را به امامان معصوم علیه السلام از اهل بیت خویش سپردند.

در نزد امامیه ثابت شده که نیازمندی همه جانبه‌ی این دو منبع شناخت دین بیش از هر چیزی به این واقعیت ما را می‌رساند که بهره‌گیری از هر کدام بدون ملاحظه و منظور کردن دیگری، انحراف از مسیر حق می‌باشد.

سنت در تمام فرقه‌های اسلامی پس از قرآن کریم، دومین منبع شریعت اسلامی شناخته شده و اساساً خطاب و بیانی ندارد و همسان قرآن برای اثبات و استناد قرار می‌گیرد. و نیز با عنایت به اینکه به گفته‌ی معصوم وجوب و یا حرمت موضوعی ثابت می‌شود و مشمول قلمرو شریعت می‌گردد، با افعال و یا ترک فعل او نیز باید بتوان احکام موضوعات را استنباط نمود.

بحث و حجیت فعل معصوم از یک سو، با عدم دلام مرتبط است، زیرا سخن از قلمرو شریعت و دین حداقلی یا حداکثری است. صرف نظر از بیانات قولی به هر میزان که افعال معصوم را برای مسلمانان حجت دانسته و لزوم اقتباس به آن را اثبات نموده، قلمرو شریعت تعیین می‌گردد. اگر تمام افعال معصوم را در زندگی‌اش در جهت تبیین شریعت برای انسان‌ها بدانیم، آنگاه هیچ حوزه‌ی سخا و ترخیصی وجود ندارد. اما اگر افعال معصوم را تنها در برخی حوزه‌های زندگی در خصوص تبیین احکام الهی و بقیه را بر اساس زندگی متعارف بدانیم، آنگاه ممکن است حوزه‌های فراغ و ترخیصی بیابیم.